

Plan Odnowy Wsi *Dubiny*

2008 r.

Spis treści

	strona
1. Charakterystyka obecnej sytuacji	3
1.1. Podstawowe informacje	3
1.1.1. Lokalizacja	3
1.1.2. Demografia	4
1.1.3. Rolnictwo i gospodarka	5
1.1.4. Bezrobocie	7
1.1.5. Infrastruktura na terenie wsi Dubiny	7
1.1.6. Walory przyrodnicze i atrakcyjność turystyczna	9
1.1.7. Kultura i zabytki	11
1.1.8. Sport	11
1.1.9. Turystyka	11
1.2. Identyfikacja występujących problemów	12
2. Analiza zasobów wsi Dubiny	13
3. Ocena mocnych i słabych stron wsi Dubiny – analiza SWOT	15
4. Komplementarność z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Hajnówka	18
5. Założenia Planu Rozwoju wsi Dubiny	19
6. Kierunki rozwoju wsi Dubiny – cele strategiczne	20
7. Kierunki rozwoju wsi Dubiny – cele operacyjne	20
8. Kierunki rozwoju wsi Dubiny – zadania realizacyjne	21
9. Katalog zadań realizacyjnych	22
10. Oczekiwane rezultaty Planu	22
11. System wdrażania, sposoby monitorowania oceny i komunikacji społecznej	23

1. Charakterystyka obecnej sytuacji

1.1. Podstawowe informacje

1.1.1. Lokalizacja

Miejscowość Dubiny jest jedną z 25 wsi sołeckich gminy Hajnówka. Wieś położona jest w województwie podlaskim, w powiecie hajnowskim, w gminie Hajnówka, o zabudowie typu ulicowego, wzdłuż drogi wojewódzkiej Zabudów – Narew – Hajnówka ozn. nr. 685.

Położenie na mapie Polski

Gmina Hajnówka administracyjnie należy do województwa podlaskiego, powiatu hajnowskiego i położona jest w południowo-wschodniej części województwa. Wg podziału fizyczno-geograficznego Polski należy do Prowincji Niżu Zachodniorosyjskiego, Podprowincji Wysoczyzny Podlasko-Białoruskiej, Makroregionu Niziny Północnopodlaskiej, Mezoregionu Równiny Bielskiej.

Należy do powiatu Hajnówka z siedzibą starostwa w Hajnówce. Graniczy od północnego zachodu i od północy z gminą Narew, od zachodu z gminą Czyże, w części południowo-wschodniej z gminą Dubicze Cerkiewne, dalej od południa granica gminy pokrywa się z granicą państwową (Polski z Białorusią), od wschodu z gminą Białowieża, a od północnego wschodu z gminą Narewka.

Gmina Hajnówka okala miasto Hajnówka, stanowiące oddzielną jednostkę administracyjną – Gminę Miejską Hajnówka, w którym znajduje się siedziba Urzędu Gminy. W latach 1975-1998 gmina Hajnówka znajdowała się na terenie województwa białostockiego.

Sieć osadniczą w gminie tworzy 37 miejscowości wiejskich, wchodzących w skład 25 sołectw. Mieszkańcy gminy korzystają z usług ponadlokalnych w zakresie szkolnictwa średniego, ochrony zdrowia, kultury, sportu, administracji, obsługi finansowej, ubezpieczeń i innych, zlokalizowanych w mieście Hajnówka.

Gmina Hajnówka powołana została do życia w 1930 r., należało do niej wówczas ok. 30 wsi. Pierwszym wójtem został L. Kowalczyk (1934-1938). Obecnie funkcję tę sprawuje już piątą kadencję inż. Olga Rygorowicz.

Gmina Hajnówka ma charakter leśno-rolniczy. Jej całkowita powierzchnia wynosi 29344 ha, z czego ponad 60% zajmują lasy, a 35% - użytki rolne. Wschodnią część gminy zajmują tereny leśne należące do Puszczy Białowieskiej, która stanowi

wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego wchodzącego w skład Krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (E.S.O.CH.) o znaczeniu europejskim.

Zachodnią część gminy zajmują tereny rolne, które wraz z terenami do niej przyległymi należą do Bielsko-Drohickiego regionu, charakteryzujący się bardzo dobrymi warunkami glebowymi i zaliczany jest do najlepszych regionów w byłym województwie białostockim.

Gmina Hajnówka położona jest na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich o znaczeniu regionalnym, tj:

- nr 685 Zabłudów-Narew-Nowosady-Hajnówka,
- nr 691 Hajnówka-Kleszczele,
- nr 689 Brańsk-Bielsk Podlaski-Hajnówka-Białowieża.

Przez gminę przebiega jednotorowa linia kolejowa Siedlce – Mordy – Czeremcha – Hajnówka.

W gminie mieszka obecnie 4 316 osób i jest to 9% ogółu populacji powiatu. Większą grupę stanowią kobiety (2 198), co przedstawia statystyczną relację 104 kobiety na 100 mężczyzn. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 35 osób na km².

Niewątpliwym atutem gminy jest niezdegradowane środowisko naturalne sprzyjające rozwojowi ekologicznego rolnictwa oraz bazy turystyczno-wypoczynkowej.

Dubiny to największa miejscowość w gminie granicząca z miastem Hajnówka. Wieś Dubiny powstała w 1639 roku. W drugiej połowie XVII wieku ziemie zostały zniszczone przez najazd szwedzki, przemarsz siedmiogrodzian, inkursję moskiewską i przechody wojsk litewskich i królewskich. Na początku XVIII wieku nastąpiła kolejna fala zniszczeń przez wojska saskie, polskie, litewskie, moskiewskie i szwedzkie.

1.1.2. Demografia

Wieś Dubiny zamieszkuje 797 mieszkańców, co stanowi ponad 18 % ogółu ludności gminy. Struktura wiekowa w rozbiciu na kobiety i mężczyzn przedstawia się następująco:

Przedział wiekowy	Ogółem	w tym kobiety
do 15 lat	128	57
16 – 24 lata	90	37
25 – 55 lat	362	173
ponad 55 lat	217	128

Miejscowości Dubiny, z racji jej położenia w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Hajnówka (na przedłużeniu ul. Białostockiej, pojawia się ul. Główna w Dubinach, ul. Zajęcza w Hajnówce przechodzi w ul. Zajęczą w Dubinach, a ul. Graniczna w Dubinach, niczym nie różni się od ulic położonych w mieście Hajnówka krzyżujących się z droga wojewódzką nr 685), nie wyludnia się tak jak miejscowości gminy Hajnówka położone w znacznych odległościach od miasta.

Liczba stałych mieszkańców w poszczególnych wsiach przedstawia się następująco:

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
1	Bielszczyzna	54
2	Borek	139
3	Borysówka	166
4	Chytra	126
5	Czyżyki	101
6	Dubicze Osoczne	120
7	Dubiny	797
8	Kotówka	81
9	Lipiny	210
10	Łozice	21
11	Mochnate	267
12	Nowoberezowo	297
13	Nowokornino	221
14	Nowosady	445
15	Orzeszkowo	404
16	Pasieczniki Duże	135
17	Postołowo	137
18	Puciska	61
19	Progle	32
20	Rzepiska	101
21	Stare Berezowo	340
22	Topiło	62
23	Trywieża	99
24	Wasilkowo	67
25	Wygoda	27

Powierzchnia terenów osiedlowych na 1 mieszkańca kształtuje się na terenie poszczególnych wsi w dość różnorodny sposób, zazwyczaj powyżej 1 300 m², świadcząc o często opustoszałych obejściach w zwartej zabudowie. Jednak Dubiny, w których na 1 mieszkańca przypada ok. 900 m² terenów zabudowanych stanowią wyjątek. W miejscowości tej prawie wszystkie nieruchomości są zamieszkałe, a zabudowań mieszkalnych ciągle przybywa.

1.1.3. Rolnictwo i gospodarka

Podstawowym zajęciem mieszkańców wsi Dubiny jest przede wszystkim praca najemna. Znaczna liczba osób codziennie dojeżdża do pracy w Hajnówce i do firmy „PRONAR” znajdującej się w miejscowości Narew. Kilka osób pracuje w firmie „JAWOR” w Dubinach, kolejne kilka w firmie Parkiety „OLGA” w Dubinach, kilkadziesiąt osób zatrudnionych jest w małych i średnich przedsiębiorstwach. Na terenie Dubin zarejestrowanych zostało 25 podmiotów gospodarczych.

1. Czurak Włodzimierz – taxi osobowe – ul. Główna 81,
2. Skierko Sławomir – malarstwo, tapicerstwo – ul. Główna 71,
3. Firma Produkcyjno-Usługowo-Handlowa „MOROZ” – ul. Torowa 8,
4. Borowska Krystyna – handel hurtowy, detal. i obwoźny, art. spożywcze i przemysłowe – ul. Główna 185,
5. Iwacik Eugeniusz – roboty budowlane i wykończeniowe, sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana – ul. Torowa 16,
6. Grzegorz Aleksander Szulc – Biuro Rachunkowe – ul. Główna 61,

7. Maria Plewa – produkcja, handel i usługi w branży drzewnej – ul. Główna 40,
8. Mikołaj Podgajewski – Zakład Budowlano-Remontowy „BUDREM” – ul. Zajęcza 3,
9. Zdzisław Jankowski „AD-2000” – Produkcja artykułów z drewna i wystrój wnętrz – ul. Główna 1,
10. Skierko Anatol – działalność usługowa związana z leśnictwem – ul. Nowa 15,
11. Joachim Wojtulewicz – sklep „Wojtek” – ul. Główna 85A,
12. Woszczenko Janusz – działalność geodezyjno-kartograficzna – ul. Wesoła 4,
13. Jan Patejuk – Zakład mechaniki pojazdowej „PATEJ” – ul. Główna 5,
14. Jarmoc Grzegorz – Roboty budowlane i wykończeniowe – ul. Główna 168,
15. Anatol Czepel – Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa, wykonanie robót budowlanych i wykończeniowych – ul. Główna 54,
16. Daszkiewicz Fryderyk Rafał „DAVIX” – Roboty budowlano-wykończeniowe – ul. Torowa 53,
17. Romańczuk Sergiusz – stolarstwo i ciesielstwo, roboty budowlano-wykończeniowe – ul. Główna 129,
18. Weremiuk Andrzej „DREWER” – produkcja wyrobów z drewna – ul. Łakowa 29,
19. Wiesław Sumorek Zakład Remontowo-budowlany – ul. Łakowa 134B ,
20. Podgajewska Anna Zakład Remontowo-budowlany „AN-BUD” – ul. Zajęcza 3,
21. Roman Jakoniuk Taxi osobowe – ul. Główna 59,
22. Sławomir Golonko „Sławkonka ART” – Sprzedaż detaliczna i działalność kulturowa – ul. Zajęcza 8,
23. Podgajewski Sławomir – Zakład Mechaniki Pojazdowej – ul. Zajęcza 3,
24. „Jawor” Spółka Jawna – ul. Główna 3A – (produkcja z drewna),
25. Parkiety „OLGA” Zakład produkcyjny, ul. Szkolna 3,

Wieś Dubiny nie posiada znaczącego przemysłu wytwórczego czy też przetwórczego. W rejonie Puszczy Białowieskiej (w tym w Dubinach) dominującą gałęzią przemysłu był i nadal pozostaje, chociaż w niewielkim zakresie, przemysł drzewny. Z zarejestrowanych 25 podmiotów gospodarczych 8 prowadzi działalność w oparciu o surowiec drzewny. Drugą branżą, która występuje w liczbie kilku podmiotów są usługi budowlane oraz mechanika pojazdowa.

W analizowanej miejscowości rolnictwo to przede wszystkim produkcja roślinna, głównie zbożowa. Nie występują gospodarstwa rolne zajmujące się hodowlą zwierzęcą.

W strukturze terenów miejscowości 83% ogółu użytków przypada na grunty rolne, 5% stanowią tereny zabudowane, 2% to powierzchnia lasów i gruntów leśnych.

Wśród użytków rolnych przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej (62%). Występują także gleby bardziej urodzajne, tj. klasy IV (38%), z enklawami klasy III i II. Na terenie Dubin jest 294 gospodarstw domowych. Gospodarstwa rolne są niewielkie o powierzchni od 1-3 ha.

Z punktu widzenia rozwoju turystyki i rekreacji miejscowość Dubiny posiada liczne atuty. Przesądza o tym bogactwo krajobrazu i środowiska naturalnego oraz wielokulturowość. Rozwój ten może spełniać rolę czynnika wzrostu i pełnić funkcję instrumentu wspomagającego restrukturyzację i przemiany społeczno-gospodarcze. Turystyka wywołuje również zmiany wtórne struktury branżowej poprzez pobudzenie rozwoju usług i handlu.

1.1.4. Bezrobocie

Bezrobocie będące w znacznej mierze wynikiem ograniczonej podaży miejsc pracy w województwie podlaskim jest jednym z niższych w kraju (stopa bezrobocia 10,7 przy średniej krajowej 11,4). Jeszcze lepiej sytuacja przedstawia się w powiecie hajnowskim, gdzie notuje się najniższy wskaźnik bezrobocia w województwie, wynoszącym 7,5%.

W gminie Hajnówka bez pracy, zgodnie z danymi GUS, w 2007 roku pozostawało 98 osób (w tym 53 kobiety). Natomiast pracujących było 326 osób.

1.1.5. Infrastruktura na terenie wsi Dubiny

Sieć drogową na terenie Dubin stanowią głównie drogi gminne, jednakże miejscowość ta połączona jest z innymi jednostkami osadniczymi gminy drogami powiatowymi, którymi są drogi:

- nr 1647B Dubiny – Postołowo,
- nr 1624B Bielszczyzna – Dubiny,
- nr 1622B Dubiny – Kotówka – Wólka.

Ponadto przez teren wsi Dubiny przebiega droga wojewódzka 685 Zabłudów – Narew – Hajnówka, (wzdłuż której położona jest sama miejscowość).

Stan dróg, w związku z rosnącym poziomem zmotoryzowania, przestaje odpowiadać obecnym potrzebom komunikacyjnym mieszkańców. Najpilniejsze potrzeby w tym zakresie dotyczą m.in. poprawy stanu dróg, podniesienia bezpieczeństwa ruchu pieszych, budowy ścieżek rowerowych.

Na koniec czerwca 2008 r. w Dubinach zbiorowym odprowadzaniem ścieków było objętych 188 gospodarstw, co stanowi 64%. Sieć kanalizacyjna ma długość około 6 km i obsługuje ona 550 mieszkańców. Ścieki odprowadzane są do miejskiej oczyszczalni ścieków w Hajnówce.

Na terenie wsi Dubiny nie istnieje czynne wysypisko odpadów. Wywóz śmieci odbywa się na mocy podpisanych umów – większość gospodarstw domowych gminy podpisało umowy z Przedsiębiorstwem Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Hajnówce.

Wieś Dubiny posiada wodociąg, ale podobnie jak cała gmina nie jest zgazyfikowana. Wieś jest objęta siecią telekomunikacyjną.

W Dubinach funkcjonuje nowoczesna infrastruktura edukacyjna, obejmująca szkołę podstawową oraz gimnazjum. Szkoła obsługuje miejscowości: Dubiny, Nowosady, Postołowo, Skryplewo, Sorocza Nóżka, Zwodzieckie, Przechody, Smolany Sadek, Borysówka, Olchowa Kładka, Wasilkowo, Bielszczyzna, Sawiny Gród, Golakowa Szyja, Dubińska Ferma, Rzepiska, Kol. Czyżyki, Kol. Nowokornin, Lipiny, Kotówka. Zatrudnionych jest w niej 17 nauczycieli (w tym 11 pełnozatrudnionych).

Szkoła dysponuje:

- pracownią komputerową z dostępem do Internetu,
- świetlicą i stołówką szkolną,
- nowoczesnymi i dobrze wyposażonymi salami lekcyjnymi,
- salą gimnastyczną, która zostanie przekazana do użytku w grudniu bieżącego roku.

Szkoła zapewnia:

- jednozmianowy system lekcyjny,
- dostęp do technik informacyjnych,
- możliwość rozwijania talentów i zainteresowań poprzez pracę w zajęciach pozalekcyjnych i kołach zainteresowań (artystycznych, sportowych, naukowych),

-
- rzetelne przygotowanie uczniów do kontynuowania nauki w gimnazjum, wyposażenie uczniów w wiedzę, umiejętności kompetencje niezbędne do funkcjonowania w świecie współczesnym,
  - efektywną nauką języków obcych: angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego – dla chętnych szkoła organizuje naukę języka białoruskiego,
  - ciepłą atmosferę wychowawczą sprzyjającą rozwojowi uczniów,
  - dowóz wszystkich uczniów do szkoły,
  - wykwalifikowaną i doświadczoną kadrę pedagogiczną o wysokich kwalifikacjach – twórczą i otwartą,
  - bezpieczeństwo uczniów,
  - bogaty kalendarz imprez i uroczystości, w tym festyny integrujące społeczność szkolną ze środowiskiem,
  - wyjazdy do teatru, do kina, do muzeów, na basen, na lodowisko,
  - uczestnictwo w koncertach Filharmonii Białostockiej,
  - częste wycieczki turystyczno – krajoznawcze, dydaktyczne,
  - dużą indywidualizację nauczania i opiekę nad uczniami wybitnie uzdolnionymi oraz dodatkowe zajęcia dla uczniów mających kłopoty z nauką.

Szkoła organizuje imprezy dla środowiska:

- październik – „Święto plonów”,
- maj – czerwiec – Festyn Rodzinny „Znajdź czas dla swojego dziecka”,
- dni otwarte poświęcone tematyce ekologicznej, prozdrowotnej, europejskiej.

Szkoła Podstawowa w Dubinach

Ponadto na terenie wsi Dubiny funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, biblioteka oraz placówka pocztowa. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa zespół muzyczny „Kapela Dubiny”.

1.1.6. Walory przyrodnicze i atrakcyjność turystyczna

Gmina Hajnówka położona jest na zachodnim krańcu Puszczy Białowieskiej, która nadaje gminie specyficzny mikroklimat i duże walory krajobrazowe. Tereny Gminy Hajnówka to rozległa równina pokryta lasami (60% pow.), łąkami i polami uprawnymi (35% pow.). Przez gminę przepływają liczne ciek wodne, w większości dopływy Bugu.

Gmina Hajnówka ma charakter leśno – rolniczy. Wschodnią część gminy zajmują tereny leśne należące do Puszczy Białowieskiej. Obok dużego kompleksu leśnego, który tworzy Puszcza, istnieje kompleks wodno-bagienny tworzony przez zbiornik Siemianówka i Dorzecze Górnej Narwi, które wytycza naturalną północną granicę powiatu. Ogół tych warunków stworzył sprzyjające warunki dla środowiska przyrodniczego, które jest zachowane w dużym stopniu w stanie naturalnym lub bardzo zbliżonym do naturalnego. Stan taki powoduje, że tereny te są bardzo cenne przyrodniczo.

Na terenie gminy funkcjonują następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat Krajobrazowy im. Władysława Szafera,
- 12 rezerwatów przyrody – 8 leśnych, 3 faunistyczne, 1 krajobrazowy o łącznej powierzchni 1.940,25 ha,
- 361 pomników przyrody – drzewa i grupy drzew,
- 33 strefy ochrony gniazd i ptaków,

- 1 ostoja żubra,
- 57 użytków ekologicznych,
- Obszar Chronionego Krajobrazu o pow. 17.691 ha.

Najważniejszą formą ochrony przyrody od grudnia 2004 r. jest Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska, który to obszar obejmuje swoim zasięgiem nie tylko samą Puszcę, ale i jej przedpola. Gmina Hajnówka posiada w granicach administracyjnych zarówno siedliska zgodnie z Dyrektywą Siedliskową, jak i miejsca chronione zgodnie z Dyrektywą Ptasia.

Ogółem różne formy ochrony przyrody zajmują 60,3% całkowitej powierzchni gminy. Największymi walorami przyrodniczymi odznacza się kompleks Puszczy Białowieskiej. Jest to największy kompleks naturalnych lasów niżowych w Europie. W krajowej sieci ECONET-PL Puszcza Białowieska uznana została za biocentrum o międzynarodowej randze przyrodniczej. O wyjątkowości Puszczy Białowieskiej świadczy także bogactwo gatunkowe świata roślin, zwierząt i grzybów. Jest ostoją wielu chronionych, ginących i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Środowisko naturalne Gminy Hajnówka stanowi szczególną atrakcję dla gości z kraju i zagranicy. Bogactwo przyrody tego obszaru niepowtarzalnie komponuje się z pięknem krajobrazów.

Główną atrakcją turystyczną tego regionu stanowi Puszcza Białowieska z Białowieskim Parkiem Narodowym, licznymi rezerwatami i pomnikami przyrody, szlakami turystycznymi prowadzącymi do najbardziej odległych jej zakątków, ścieżkami dydaktycznymi, osadami śródleśnymi oraz kolejką wąskotorową z Hajnówki do miejscowości Topiło.

Dodatkową atrakcją jest miejscowa architektura, zarówno obiekty sakralne, jak i zabytki architektury drewnianej i murowanej. Mogą one być ciekawym i odmiennym uzupełnieniem oferty turystycznej. Ciekawymi atrakcjami turystycznymi są skanseny i zgromadzone w nich zabytki etnograficzne, ponadto interesująca jest Kraina Otwartych Okiennic.

Puszcza Białowieska, jako największa atrakcja powiatu hajnowskiego, sprzyja rozwojowi turystyki i wypoczynku. Największą popularnością wśród turystów cieszą się obiekty Białowieskiego Parku Narodowego, m.in. Muzeum Przyrodniczo – Leśne w Białowieży, Rezerwat Pokazowy Żubrów, Park Pałacowy, Obszar Ochrony Ścisłej, Obręb Ochrony Hwoźna.

Rocznie Białowieski Park Narodowy odwiedza (dane z 2003 r.) około 120 tys. turystów, z czego niemal 90% stanowią turyści krajowi. Na terenie puszczy wyznaczone są miejsca ogniskowe i wieże widokowe.

Przez teren Gminy Hajnówka przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Hajnówka – Narewka „Szlak walk partyzanckich” (czerwony, 22 km). Jest to doskonałe miejsce wypadowe na wycieczki po Puszczy Białowieskiej. Szlak rozpoczyna się w Hajnówce, biegnie przez rezerваты przyrody: „Lipiny” i „Szczekotowo”. Rezerwat „Lipiny” został utworzony w celu zachowania jedyne go na terenie Puszczy stanowiska dębu bezszypułkowego. Tajemniczy rezerwat „Szczekotowo” chroni starostowiańskie cmentarzyska kurhanowe X – XIII wieku. Ciekawym obiektem znajdującym się na szlaku jest prawosławna kapliczka z cudownym źródłem, znana pod nazwą „Krynoczka”. W 1999 r. obchodzono 150-

lecie istnienia świątyni. Podążając dalej Lipińskim Traktem dociera się do wsi Świnoroje, gdzie znajduje się pole namiotowe, a także ścieżka dydaktyczna „Pod Dębami” Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Białowieskiej”. Szlak kończy się w Narewce.

- Hajnówka – Białowieża (zielony 25 km). Szlak biegnie przez Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera, który chroni florę i faunę Puszczy Białowieskiej oraz kurhany z X – XIII wieku. W połowie trasy szlak przecina szosę Hajnówka – Białowieża przechodząc przez Parking Zwierzyniec. Dalej szlak prowadzi do Rezerwatu Pokazowego Żubrów, w którym zobaczyć można zwierzęta żyjące w Puszczy. Szlak kończy się w Białowieży.
- Hajnówka – Orzeszkowo – Hajnówka „Szlak Śladami Powstania Styczniowego”(niebieski 31 km). Szlak ma charakter obwodnicy turystycznej. Biegnie obrzeżami Puszczy do Orzeszkowa, gdzie znajduje się pomnik powstańców rozstrzelanych w 1863 r. oraz krzyż z czasów II wojny światowej postawiony przez mieszkańców w podziękowaniu za ocalenie wsi przed spaleniem. Dalej szlak zagłębia się w leśne ostępy, prowadząc do pomnika przyrody „Car-Dąb”. Jest on zaliczany do największych drzew w Puszczy choć od kilkunastu lat jest uschnięty, to wciąż stoi, strzegąc lasu. Kierując się na wschód dotrzemy do trasy przejazdu kolejki wąskotorowej. Szlak biegnie przy rezerwacie „Głęboki Kał”, który został utworzony w celu ochrony boru świerkowego o charakterze borealnym. Szlak kończy się w Hajnówce.

Liczne rezerваты przyrody jak również środowisko dziedzictwa kulturowego stwarzają szansę rozwoju turystyki kwalifikowanej, krajoznawczej i agroturystyki. Jej rozwój jest w decydującym stopniu uzależniony od bazy turystyczno-wypoczynkowej.

1.1.7. Kultura i zabytki

Na terenie wsi Dubiny są następujące obiekty zabytkowe:

- Zespół cerkwi prawosławnej parafii p.w. Zaśnięcia NMP (cerkiew murowana z 1867r., ogrodzenie z bramami murowane z połowy XIX w.),
- Zespół kaplicy cmentarnej prawosławnej (kaplica murowana z 1898 r., ogrodzenie murowane z końca XIX w.),
- Dom nr 26 drewniany, około 1904 r.

W ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się również następujące cmentarze o wartościach historyczno-kulturowych.

- cmentarz przycerkiewny z XVIII w.
- cmentarz prawosławny z początku XX w.
- cmentarz prawosławny z I połowy XIX w.
- cmentarz dworski z II połowy XIX w.

1.1.8. Sport

Ze względu na to, że dotychczas nie było niezbędnej infrastruktury sportowej nie były organizowane imprezy sportowe. Po przekazaniu do użytku sali gimnastycznej przy Gimnazjum i Szkole Podstawowej w Dubinach (planowany termin oddania – grudzień 2008 r.) można będzie organizować zawody halowe, a w przyszłym roku tj. 2009, wybudowane zostaną boiska sportowe, co pozwoli na organizowanie również zawodów na murawie.

Infrastruktura sportowa przyczyni się do promocji wsi i okolic. Zespoły sportowe tj.: zawodnicy i trenerzy czy też opiekunowie młodzieży biorącej udział w imprezach sportowych to potencjalni turyści.

1.1.9. Turystyka

O atrakcyjności turystycznej miejscowości Dubiny decyduje przede wszystkim położenie tej i okolicznych miejscowości na przedpolach Puszczy z malowniczymi szlakami przeznaczonymi dla turystyki pieszej, rowerowej i konnej oraz zabytkami architektury. Piękne krajobrazy, duże zalesienie sprawiają, że chętnie odwiedzają ten rejon turyści. Położenie wsi Dubiny stwarza doskonałe warunki do aktywnego wypoczynku oraz do korzystania z dobrodziejstw turystyki. Dubiny są dobrą bazą wypadową na teren puszczy, z czego zdają sobie sprawę mieszkańcy wsi. Obecnie prowadzone jest w Urzędzie Gminy, na wniosek właściciela dużej nieruchomości położonej na początku Dubin, postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia warunków zabudowy pod budowę zajazdu z zapleczem gastronomicznym i noclegowym.

Teren na wschód od drogi wojewódzkiej Zabudów – Narew – Hajnówka, na odcinku który przebiega przez gminę Hajnówka, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Hajnówka został przewidziany pod budowę lotniskową. Tereny te będą obejmowały zarówno grunty miejscowości Dubiny, jak i miejscowości przyległych, jak Postołowo, Sawiny Gród i Lipiny. Obecnie w Postołowie, Sawinym Grodzie i Lipinach funkcjonują ośrodki agroturystyczne.

Gmina Hajnówka planując swój rozwój, między innymi w oparciu o turystykę, także leczniczą, w Strategii Rozwoju Turystyki na terenie gminy oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przewidziała ww tereny na cele związane z wypoczynkiem i relaksem a także:

- w Dubinach, na przedłużeniu ul. Leśnej w kierunku Postołowa – teren stanowiący własność gminy, przewidziany został pod ośrodek rehabilitacji ze stadniną koni – obecnie prowadzone są prace planistyczne zmierzające do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu po obu stronach drogi do Postołowa,
- w Lipinach na terenie byłego wojskowego osiedla mieszkaniowego, na wniosek SOVA PROFIL INVESTMENT, ustalane są warunki zabudowy dla inwestycji polegającej na budowie i przebudowie osiedla mieszkaniowego „Nieznany Bór” na centrum usługowe (hotelarstwo, gastronomia, zabiegi związane z pielęgnacją i ochroną zdrowia, basen i spa), zewnętrzne obiekty rekreacyjne (mini golf, korty tenisowe, wypożyczalnia sprzętu turystycznego, drobny handel sprzedaż wyrobów regionalnych) oraz obiekty hotelowe ok. 200 miejsc, apartamenty na 210 miejsc, łączna max liczba osób 415 – planowany termin realizacji 2009 – 2010,
- do wszystkich ww miejscowości w okolicach Dubin została zaprojektowana sieć kanalizacji sanitarnej, którą ścieki komunalne zostaną odprowadzone z gospodarstw domowych, agroturystycznych i obiektów turystycznych do istniejącej w Dubinach sieci kanalizacji sanitarnej, którą spłyną do miejskiej oczyszczalni ścieków w Hajnówce – termin realizacji 2009 – 2011.

Obserwuje się bardzo duże zainteresowanie nabywaniem terenów pod zabudowę mieszkaniową. Wnioskodawcy ubiegający się o warunki zabudowy pod budownictwo mieszkaniowe lub zagrodowe wymieniają jako planowane pokoje gościnne.

1.2. Identyfikacja występujących problemów

Problemy dotyczą zarówno gospodarczej, społecznej, jak i ekonomicznej sfery życia mieszkańców wsi Dubiny. Silne rozdrobnienie ziemi, wielkość i różnorodność źródeł dochodu, wysoki udział dochodów ze źródeł niezarobkowych, brak zakładów pracy wpływają na niską zdolność do inwestowania.

Problemem wymagającym rozwiązania są też braki w zakresie infrastruktury (ilościowe i jakościowe) – w szczególności zły stan dróg o znaczeniu ponadlokalnym, a także nieutwardzonych dotychczas niektórych ulic, brak powszechnego i taniego dostępu do Internetu i problemy z gospodarką ściekową na obszarach nieskanalizowanych.

Obecny stan zagospodarowania wsi Dubiny, a zwłaszcza układ komunikacyjny, budzi wiele zastrzeżeń. Brak jest wystarczającej ilości chodników dla pieszych, ścieżek rowerowych. Problemy wymagające natychmiastowego rozwiązania to:

- poprawa stanu drogi wojewódzkiej,
- wybudowanie ścieżek rowerowych (turystyka rowerowa),
- wybudowanie obustronnych chodników i oświetlenia pomiędzy Nowosadami a Dubinami (wzrost bezpieczeństwa ruchu i pieszych),
- brak sieci gazowej,
- brak infrastruktury do prowadzenia prawidłowej gospodarki odpadami,
- brak miejsc pracy poza rolnictwem.

Poza tym bardzo ważne jest:

- ochrona i zachowanie unikatowych zasobów przyrody i krajobrazu kulturowego (zwłaszcza wynikających z wielokulturowości regionu),
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej wsi,
- odnowa wsi i zachowanie jej tradycji podkreślającej tożsamości,
- zachowanie i pielęgnowanie dóbr kultury przyczyniającego się do pogłębienia tożsamości i przynależności regionalnej (kulturowej i religijnej).

2. Analiza zasobów wsi Dubiny

Zasoby to wszelkie elementy materialne i niematerialne wsi i otaczającego ją obszaru, które mogą być wykorzystane obecnie lub przyszłości w celu odnowy wsi. W analizie zasobów uwzględniono następujące rodzaje zasobów:

- środowisko przyrodnicze,
- środowisko kulturowe,
- dziedzictwo religijne i historyczne,
- obiekty i tereny,
- gospodarka, rolnictwo,
- sąsiedzi i przyjezdni,
- instytucje, ludzie, organizacje społeczne.

Tabela. Analiza zasobów

Rodzaj zasobu	Brak	Jest o znaczeniu małym	Jest o znaczeniu średnim	Jest o znaczeniu dużym
Środowisko przyrodnicze				
- walory krajobrazu				X
- walory klimatu (mikroklimat, wiatr, nasłonecznienie)			X	
- walory szaty roślinnej (np. runo leśne)				X
- cenne przyrodnicze obszary lub obiekty				X
- świat zwierzęcy				X
- osobliwości przyrodnicze				X
- wody powierzchniowe (cieki, stawy, rzeki)				X
- podłoże, warunki hydrologiczne		X		
- gleby, kopaliny		X		
Środowisko kulturowe				
- walory architektury wiejskiej i osobliwości kulturowe				X
- walory zagospodarowania przestrzennego				X
- zabytki			X	
- zespoły artystyczne			X	
- wielokulturowość				X
Dziedzictwo religijne i historyczne				
- miejsca, osoby i przedmioty kultu				X
- święta, odpusty, pielgrzymki				X
- tradycje, obrzędy, gwara				X
- legendy, podania i fakty historyczne				X
- ważne postacie historyczne		X		
- specyficzne nazwy				X
Obiekty i tereny				
- działki pod zabudowę mieszkaniową				X
- działki pod domy letniskowe				X
- działki pod zakłady usługowe i przemysł			X	
- pustostany mieszkaniowe, magazynowe i poprzemysłowe			X	
- tradycyjne obiekty gospodarki wsi (kuźnie, młyny)		X		
- place i miejsca publicznych spotkań			X	
- miejsca sportu i rekreacji			X	
Gospodarka i rolnictwo				
- specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe)		X		
- znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe		X		
- możliwe do wykorzystania odpady poprodukcyjne	X			
Sąsiedzi i przyjezdni				
- przyjezdni stali i sezonowi				X
Instytucje				
- placówki opieki społecznej	X			
- szkoły				X
- Ośrodek Kultury				X
Ludzie, organizacje społeczne				
- OSP	X			
- Stowarzyszenia	X			

Tabela. Jacy jesteście? – Diagnoza aktualnej sytuacji sołectwa
Jaka jest nasza wieś?

Co ją wyróżnia?	Dubiny to największa wieś gminy Hajnówka położona bezpośrednio przy mieście Hajnówka. Zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Ulice wsi: Główna przechodząca w ulicę Białostocką na terenie miasta, Szkolna – droga powiatowa Dubiny – Kotówka (przy której znajduje się projektowane Centrum Etnograficzno-Ekumeniczne), Leśna – droga powiatowa Dubiny – Postołowo (prowadząca do Postoława przy której znajduje się teren przewidziany pod
-----------------	---

	ośrodek rehabilitacyjny wraz ze stadniną koni – własność Gminy H-ka), Krótka, Łąkowa, Grzybowa, Nowa, Zajęcza, Graniczna, Torowa, Wesoła i Cegielniana.
Jakie pełni funkcje?	Funkcję mieszkaniową. Mieszkańcy Dubin głównie pracują w Hajnówce lub w Narwi (PRONAR). W Dubinach zatrudnienie znajdują w firmach z branży drzewnej a także w prowadzonych przez poszczególnych mieszkańców małych i średnich przedsiębiorstwach, których ponad 20 funkcjonuje na terenie Dubin oraz w Gminnym Ośrodku Kultury, Gimnazjum i Szkole Podstawowej w Dubinach.
Co daje utrzymanie?	Większość rodzin utrzymuje się z pracy najemnej, zaś kilka rodzin utrzymuje się z produkcji rolnej – zbożowej. Nie prowadzi się hodowli zwierząt.
Kim są mieszkańcy?	Mieszkańcy Dubin to w przeważającej większości kolejne pokolenia zamieszkującej od wieków te tereny ludności. Największą grupę stanowią polscy Białorusini, jednak tereny, zarówno gminy Hajnówka jak i Dubin oraz okolicznych miejscowości, charakteryzują się różnorodnością kulturowo-religijną związaną z położeniem na polsko-białorusko-ukraińskim pograniczu etnicznym.
Jak zorganizowani są mieszkańcy?	Mieszkańcy Dubin tworzą jedno sołectwo. Najważniejszą władzą jest zebranie wiejskie. We wsi jest rada sołecka oraz sołtys wsi. Ponadto Dubiny mają swoich reprezentantów w Radzie Gminy Hajnówka – dwie osoby.
W jaki sposób rozwiązują problemy?	Problemy zgłaszane są przez zainteresowanych do Wójta Gminy. Spawy wymagające zaangażowania Gminy zgłaszane są przez sołtysa lub radnych.
Jak wygląda nasza wieś?	Tradycyjna zabudowa tzw. ulicówka wywodząca się z czasów miary włócznej (XVI w.). Nowe osiedla powiększają zabudowę Dubin w szerz. Wieś jest ładna, zadbane posesje oraz istniejące przy ul. Głównej chodniki.
Jakie obyczaje i tradycje są u nas pielęgnowane i rozwijane?	Przede wszystkim związane z kultem religijnym. W parafii Dubiny znajduje się uroczysko „Krynoczek”. Każdego roku udają się tam pielgrzymki – na święto Zesłania Duch Świętego. Uroczyste nabożeństwa odbywają się także w Dubinach w cerkwi (21 września) oraz w kaplicy na cmentarzu (2 sierpnia)
Jak wyglądają mieszkania i obejścia?	Są zadbane i ciągle poprawia się ich wygląd.
Jaki jest stan otoczenia i środowiska?	Otulina Puszczy Białowieskiej.
Jakie jest rolnictwo?	Prowadzona jest produkcja roślinna – zboże nie prowadzi się hodowli zwierzęcej.
Jakie są powiązania komunikacyjne?	Przez wieś Dubiny przebiega droga wojewódzka Zabłudów – Narew – Hajnówka a także drogi powiatowe: Dubiny – Postołowo, Dubiny – Bielszczyzna, Dubiny – Trywieża – Wólka, pozostałe drogi są drogami gminnymi.
Co proponujemy dzieciom i młodzieży?	Szkoła Podstawowa i Gimnazjum – nowoczesne obiekty dydaktyczne z zapleczem żywieniowym i salą gimnastyczną, która zostanie przekazana do użytku w grudniu bieżącego roku

Tabela. *Wizja stanu docelowego*
Jaka ma być nasza wieś za 10 lat?

Co ma ją wyróżniać?	Przebudowa drogi wojewódzkiej na odcinku od Zwodzieckiego do Hajnówki (przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku) pozwoli na dogodny dojazd z Hajnówki i z okolic do Centrum Etnograficzno-Ekumenicznego (obustronne ścieżki rowerowe, chodniki, oświetlenie uliczne pomiędzy miejscowościami Nowosady i Dubiny). Utworzenie Centrum spowoduje zainteresowanie turystów. Pozwoli na ich zatrzymanie dłużej niż jedną dobę – rozwój agroturystyki, bazy żywieniowej i noclegowej (pokoje gościnne w istniejących budynkach). Oddawana do użytku w grudniu b.r. sala gimnastyczna umożliwi organizowanie imprez sportowych.
Jakie ma pełnić funkcje?	Turystyczną, rekreacyjną, usługową.
Co ma dać utrzymanie?	Turystyka i działalności z nią związane, mała i średnia przedsiębiorczość związana z produkcją, handlem i usługami.
W jaki sposób ma być zorganizowana wieś i	W przypadku dalszej rozbudowy wsi Dubiny poszczególne ulice tworzyć będą dzielnice a więc powstaną rady dzielnicy.

mieszkańcy?	
W jaki sposób mają być rozwiązywane problemy?	Opracowany został projekt przebudowy ul. Głównej. Gmina przystąpi do opracowania założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, gaz i energię elektryczną – zmiierzając do doprowadzenia na teren gminy gazu przewodowego. Gmina przystąpiła do Związku Gmin Regionu Puszczy Białowieskiej, w ramach którego rozwiązany zostanie problem zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu naszej gminy i gmin sąsiednich. Przystąpiono do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów pod budowę Zakładu Ceramiki Budowlanej i kopalni ilów w Trywieży, aby mógł powstać zakład produkcyjny tworzący pozarolnicze miejsca pracy.
Jak ma wyglądać nasza wieś?	Oświetlone zostanie centrum wsi tj. budynek cerkwi, a także budynek Centrum. Przebudowywane jest oświetlenie uliczne na energooszczędne .
Jakie obyczaje i tradycje mają być u nas pielęgnowane i rozwijane?	Wszystkie dotychczasowe tj. związane z obyczajami i wierzeniami, które warunkują podtrzymanie wielokulturowości i wieloreligijności terenu.
Jak mają wyglądać mieszkania i obejścia?	Nowocześnie, wygodnie, estetycznie
Jaki ma być stan otoczenia i środowiska?	Stan środowiska naturalnego jest bardzo dobry. Rodzaj działalności gospodarczej prowadzonej w Dubinach nie wpłynie na pogorszenie stanu środowiska naturalnego.
Jakie ma być rolnictwo?	Dochodowe, zmodernizowane, zmechanizowane.
Jakie mają być powiązania komunikacyjne?	Bezpośrednie połączenia PKS, rozwój prywatnej komunikacji mikrobusej. Układ dróg jest wystarczający dla prawidłowego funkcjonowania komunikacji lokalnej i regionalnej. Należy jednak gruntownie zmodernizować istniejące ciągi komunikacyjne.
Co zaproponujemy dzieciom i młodzieży?	Nowa sala gimnastyczna oraz planowany zespół boisk sportowych, pozwolą na organizację imprez we współzawodnictwie sportowym, więcej wspólnych spotkań, kółka zainteresowań, udział w zespołach ludowych i folklorystycznych

3. Ocena mocnych i słabych stron wsi Dubiny – analiza SWOT

Nazwa SWOT jest skrótem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron jednostki oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed jednostką (w tym wypadku gminą). Jest ona oparta na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję jednostki na:

- zewnętrzne w stosunku do jednostki i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na jednostkę i mające wpływ pozytywny.

Na styku tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników:

- zewnętrzne pozytywne – szanse czyli zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabią zagrożenia,
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia czyli wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój jednostki lub powodzenie inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron,
- wewnętrzne pozytywne - mocne strony, czyli atuty organizacji, które w pozytywny sposób wyróżniają ją z konkurencji. Mocne strony mogą być wynikiem wielkości jednostki, polegać na dużym udziale w rynku, niskich kosztach jednostkowych, dysponowania nowoczesną technologią, jakością produkcji itd.,
- wewnętrzne negatywne - słabe strony organizacji czyli konsekwencje ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Mogą one dotyczyć całej jednostki, jak i jej

---

części. Każda jednostka posiada słabe strony. Jednak zbyt duża ich ilość może spowodować, że jednostka nie utrzyma się na rynku konkurencyjnym, a inwestycja może przynieść straty, zamiast spodziewanych zysków.

W wyniku analizy zasobów, jakimi dysponuje wieś Dubiny oraz jej uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych zidentyfikowano następujące mocne i słabe strony, szanse oraz zagrożenia.

Mocne strony – zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju Dubin – na który bezpośredni wpływ ma sama jednostka – mieszkańcy, władze samorządowe:

- atrakcyjne walory turystyczne i kulturowe: bliskość Puszczy Białowieskiej, duża ilość lasów, wielokulturowość, folklor,
- dobre warunki do rozwijania różnych form turystyki i agroturystyki,
- rozwijająca się baza noclegowa,
- dostępność komunikacyjna, korzystne położenie,
- dobrze funkcjonujące szkolnictwo oddziałujące pozytywnie na jakość czynnika ludzkiego i stwarzające warunki do rozwoju,
- perspektywa na podniesienie rozwoju zasobów ludzkich,
- nie zanieczyszczone środowisko naturalne – brak dużych zakładów przemysłowych, dobre warunki zdrowotne,
- przyjęta strategia ubiegania się o środki z unii europejskiej,
- posiadanie dużej świadomości tożsamości lokalnej,
- rozwój współpracy transgranicznej.

Słabe strony – zjawiska ograniczające możliwości rozwoju wsi Dubiny:

- niedostosowany układ komunikacyjny do dużej ilości pojazdów, przejeżdżających między innymi przez Dubiny, przewożących masowe towary z bazy przeładunkowej w Plancie (gmina Narewka) w głąb kraju, zły stan dróg,
- uciążliwość ruchu drogowego dla mieszkańców,
- niewystarczająca ilość chodników przy drogach, brak właściwego oświetlenia ulicznego,
- brak zagospodarowania terenów dla potrzeb rekreacji i wypoczynku, słaba baza turystyczna i rekreacyjna,
- niewystarczająca infrastruktura sportowa,
- nieuregulowana kwestia składowania odpadów,
- słabe wyposażenie w urządzenia turystyczne i kulturalne,
- niekorzystne zjawiska demograficzne (spadek liczby ludności, niekorzystna struktura demograficzna),
- silne rozdrobnienie ziemi, słabe powiązanie gospodarstw z rynkiem,
- brak promocji wsi.

Zagrożenia – zjawiska negatywne mogące stanowić zagrożenie dla rozwoju Dubin występowanie, których jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego jej wpływu:

- niedoinwestowanie terenów wiejskich, brak nakładów na rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej,

-
- wzrost bezrobocia, brak perspektyw zawodowych dla młodzieży, odpływ wykształconej kadry i lokalnego kapitału,
  - niestabilne prawo, nadmierny fiskalizm, biurokracja,
  - zwiększenie kosztów zatrudnienia,
  - zniechęcenie społeczeństwa do aktywności spowodowane złą polityką państwa;
  - ubożenie społeczeństwa,
  - zagrożenie młodzieży patologiami społecznymi, degradacja młodzieży spowodowana brakiem środków finansowych na rozwój klubów sportowych, instytucji kultury.

Szanse – zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju Dubin, które są uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego jego wpływu:

- poprawa stanu infrastruktury drogowej,
- dopływ funduszy unijnych – dopłaty dla rolnictwa, pozyskiwanie środków na rozwój zasobów ludzkich, przedsiębiorczości oraz potencjału społeczno-gospodarczego regionu,
- czynniki historyczno – kulturowe nadające gminie Hajnówka i wsi Dubiny niepowtarzalny charakter (wielokulturowość),
- walory środowiska naturalnego, malowniczy krajobraz, skuteczna polityka w zakresie ochrony środowiska,
- wykorzystanie walorów turystycznych, krajobrazowych i kulturowych (w tym: różnorodności religijnej) – rozwój różnych form turystyki i agroturystyki,
- poczyniony w ostatnim okresie znaczny postęp w zakresie infrastruktury społecznej,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- rozwój infrastruktury na terenie Dubin,
- wykorzystanie bliskiego położenia Hajnówki i Białowieży.

Do problemów wymagających najszybszego rozwiązania lub mogących spowodować przyspieszenie lokalnego rozwoju zaliczono:

- uciążliwość ruchu drogowego dla mieszkańców,
- brak wykorzystania potencjału położenia geograficznego – słaba infrastruktura ruchu turystycznego oraz walorów wielokulturowości i różnorodności religijnej,
- niedogodne warunki do inwestowania i dla rozwoju przedsiębiorczości,
- rozwój infrastruktury technicznej na terenie wsi,
- rozwój turystyki i agroturystyki na terenie wsi,
- ochrona zabytków i zachowanie dziedzictwa kulturowego, folkloru, tradycji.

4. Komplementarność z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Hajnówka

Zgodnie z kierunkami rozwoju gminy Hajnówka określonymi w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Hajnówka sformułowanymi przy uwzględnieniu uwarunkowań zewnętrznych (położenie gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej, konieczność dostosowania rolnictwa do wymogów Unii Europejskiej oraz wymagań rynku) oraz uwarunkowań wewnętrznych (struktura demograficzna, struktura

---

użytkowania gruntów, gospodarka) założono utrzymanie następujących funkcji podstawowych gminy:

- produkcji rolnej dostosowanej do uwarunkowań naturalnych,
- gospodarki leśnej w dostosowaniu do wymogów ochrony środowiska ,
- rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- wielokierunkowej działalności gospodarczej, w tym przemysłowej,
- działalności produkcyjnej – powstanie Zakładu Produkcji Ceramiki Budowlanej i kopalni łąw w Trywieży.

Funkcjami towarzyszącymi są: mieszkalnictwo i obsługa w zakresie rozwoju usług, komunikacji i infrastruktury technicznej.

Miejscowość Dubiny, podobnie jak Nowosady i Lipiny, została zaliczona do obszarów wielofunkcyjnego rozwoju wsi. Są to bowiem tereny położone w sąsiedztwie miasta Hajnówka, przewidziane do rozwoju osadnictwa w powiązaniu z funkcją usługowo-produkcyjną oraz turystyką. Tereny te położone są na przedpolu Puszczy Białowieskiej i charakteryzują się mozaikowością krajobrazu rolniczego. Wobec tego ustalono dla tych terenów następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

- optymalne utrzymanie obecnej struktury użytkowania gruntów na terenie przedpola Puszczy Białowieskiej, z dopuszczeniem zmiany użytkowania rolniczego dla potrzeb leśnictwa na obszarach wytyczonych granicą rolno -leśną oraz usług i urządzeń turystyki,
- preferowany jest tu rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej oraz na potrzeby działalności usługowej, produkcyjnej, obsługi turystyki i rolnictwa w powiązaniu z istniejącymi układami osadniczymi,
- dopuszcza się rozwój zespołów zabudowy rekreacyjno - turystycznej oraz usługowo-produkcyjnej poza zwartymi układami osadniczymi pod warunkiem zapewnienia odpowiednich standardów zabudowy i użytkowania terenu oraz wyposażenie w infrastrukturę techniczną.

Na terenie gminy turystykę uważa się za jeden z głównych obok rolnictwa kierunków jej zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy może się rozwijać turystyka wędrowna kwalifikowana oraz turystyka pobytowa o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Kompleksy leśne Puszczy Białowieskiej znajdujące się na terenie gminy stanowią główny walor turystyczny Na podstawie oceny przyrodniczej terenu gminy wytypowano obszary o predyspozycjach do zagospodarowania turystycznego. Tereny położone na przedpolu Puszczy Białowieskiej obejmują rejony wsi Dubiny obok Orzeszkowa, Majdanu, Pasieczników Dużych, Nowosad oraz Borysówki. Dla tych terenów opracowano następujące zasady ogólne zagospodarowania turystycznego:

- w lasach gminy odznaczających się wybitnymi walorami turystycznymi, ruch turystyczny powinien być skierowany głównie na wyznaczone ścieżki dydaktyczne i szlaki turystyczne (piesze, rowerowe, konne),
- preferowany jest rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na terenach położonych na przedpolu Puszczy Białowieskiej, o korzystnych warunkach fizjograficznych do rozwoju turystyki pobytowej,

- preferuje się dostosowanie skali i formy architektonicznej zabudowy rekreacyjno - turystycznej do regionalnej formy zabudowy, zwłaszcza lokalizowanej na terenie istniejących struktur osadniczych bądź w powiązaniu z nimi,
- dopuszcza się lokalizację zabudowy turystyczno - rekreacyjnej poza strukturami układów osadniczych pod warunkiem wyposażenia w media infrastruktury technicznej oraz stosowania odpowiednich standardach zabudowy,
- zakłada się konieczność budowy zaplecza usługowego i rekreacyjnego (sportowego) w miejscowościach o dominującej funkcji turystycznej.

Uwzględniając zaprezentowane kierunki rozwoju miejscowości Dubiny przyjęte w PRL Gminy oraz fakt, iż jest to największa miejscowość gminy przypisywane są jej różnorodne funkcje. Działania inwestycyjne skierowane powinny być zatem zarówno w kierunku zaspokajania potrzeb gospodarczych (rozwoju produkcji i rolnictwa, turystyki), jak i potrzeb społecznych (edukacja, opieka społeczna, kultura, poprawa warunków życia mieszkańców).

5. Założenia Planu Rozwoju wsi Dubiny

„Odnowa i rozwój wsi” to działanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, który daje możliwość działania społeczności wsi.

Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i rozwoju pozarolniczych działalności gospodarczych. Nieodpowiedni stopień rozwoju infrastruktury wiejskiej, niski standard życia i gospodarowania mieszkańców wsi, także decyduje o słabej atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów, a ograniczone możliwości finansowe lokalnych samorządów nie pozwalają na odpowiednie zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców wsi oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Podjęcie działania „Odnowy i rozwoju wsi” służyć będzie poprawie jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich. W ramach działania wspierane będą:

- 1) budowa, przebudowa, remont lub wyposażenia obiektów:
  - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
  - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- 2) kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej;
- 3) budowa, remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- 4) zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- 5) odnawianie, eksponowanie lub konserwacja lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- 6) kultywowanie tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

6. Kierunki rozwoju wsi Dubiny – cele strategiczne

Cele strategiczne są konkretyzacją misji rozwoju i wskazują pożądane zasadnicze kierunki zaspokajania potrzeb mieszkańców wsi oraz jego związku z otoczeniem.

Cele te są równorzędne względem siebie, stąd też ich uszeregowanie spełnia jedynie funkcje porządkujące.

C1 – Stała poprawa warunków życia i obsługi mieszkańców wsi.

C2 – Tworzenie jak najlepszych warunków do trwałego wzrostu przedsiębiorczości i turystyki.

C3 – Ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego (wielokulturowości i różnorodności religijnej).

7. Kierunki rozwoju wsi Dubiny – cele operacyjne

Cele operacyjne są konkretyzacją strategicznych celów rozwoju wsi Dubiny przedstawione zostały jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające potrzeby, które należy zaspokoić. Formułując katalog celów operacyjnych uwzględniono te problemy, które uznano za najważniejsze i najpilniejsze do realizacji.

Stąd też, realizacja strategicznych celów rozwoju wsi Dubiny koncentrować się będzie zwłaszcza na działaniach mających na względzie stałe podnoszenie warunków życia mieszkańców, tworzenie jak najlepszych warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego oraz wzrostu atrakcyjności (zwłaszcza turystycznej) wsi Dubiny, takich jak:

- poprawa standardu zamieszkiwania ludności i obsługi turystów oraz zwiększanie atrakcyjności lokalizacyjnej wsi dla inwestorów – rozwój infrastruktury technicznej,
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki, agrobiznesu oraz towarzyszącej działalności usługowej,
- zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz tożsamości regionalnej,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- zorganizowanie prawidłowej gospodarki odpadami,
- budowa i modernizacja ogólnodostępnych obiektów oraz obiektów kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych,
- organizowanie imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

Cele operacyjne	Realizacja celu strategicznego
Poprawa standardu zamieszkiwania ludności i obsługi turystów oraz zwiększanie atrakcyjności lokalizacyjnej wsi dla inwestorów - rozwój infrastruktury technicznej	C 1, C 2
Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki, agrobiznesu oraz towarzyszącej działalności usługowej	C 1, C 2
Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz tożsamości regionalnej	C 3
Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości	C 2
Zorganizowanie prawidłowej gospodarki odpadami	C 1, C 3
Budowa i modernizacja ogólnodostępnych obiektów oraz obiektów kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych	C 1, C 3

Organizowanie imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów	C 1, C 3
--	----------

8. Kierunki rozwoju wsi Dubiny – zadania realizacyjne

Do każdego celu operacyjnego przyporządkowano określony zestaw zadań realizacyjnych wraz z uzasadnieniem ich podjęcia. Są one środkami realizacji strategicznych celów rozwoju wsi Dubiny.

Z punktu widzenia przedmiotowego przedstawione poniżej zadania realizacyjne można zaliczyć do następujących kategorii:

- zadania inwestycyjne,
- zadania ochronne oraz racjonalizujące wykorzystanie zasobów,
- zadania informacyjno-promocyjne,
- zadania stymulujące i wspierające.

Z kolei, z punktu widzenia podmiotowego (kompetencyjnego) zadania realizacyjne można podzielić na:

- zadania własne, za realizację których są odpowiedzialne z mocy prawa władze gminy i sołectwa,
- zadania obce, za realizację których są odpowiedzialne z mocy prawa inne podmioty decyzyjne (np. powiat, województwo, władze centralne).

W przypadku zadań wykraczających poza ustawowe kompetencje władz gminy powinny one:

- prowadzić działania stymulujące i wspierające realizację określonych zadań,
- współpracować przy realizacji określonych zadań ze stosownymi podmiotami decyzyjnymi,
- wpływać na stosowne władze i monitorować je, aby zrealizowały one swoje zadania.

9. Katalog zadań realizacyjnych

Cel operacyjny	Zadania realizacyjne	Czas realizacji	Szacunkowy koszt
Poprawa standardu zamieszkiwania ludności i obsługi turystów oraz zwiększenie atrakcyjności lokalizacyjnej wsi dla inwestorów – rozwój infrastruktury technicznej	- przebudowa, remont i modernizacja: ul. Krótka, Łąkowa, Grzybowa, Torowa, Wesoła, - przebudowa i budowa kanalizacji deszczowej we wskazanych ulicach a także rozbudowa kanalizacji sanitarnej w miarę potrzeb na terenach dotychczas nieskanalizowanych, - budowa chodników, - budowa oświetlenia ulicznego, - budowa sieci gazowej.	2009 - 2019	3 000 000
Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju turystyki, agrobiznesu oraz towarzyszącej działalności usługowej	- zmiany przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na inne niż rolne, - budowa ścieżek rowerowych, - promocja terenów pod kątem	2009 - 2019	1 000 000

	turystycznym.		
Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz tożsamości regionalnej	- prace remontowo-adaptacyjne nieużytkowanych obiektów na cele kulturowe (utworzenie Centrum), - iluminacja wybranych obiektów w Dubinach.	2009 - 2010	2 200 000
Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości	- zadania wymienione w ramach realizacji pierwszego celu operacyjnego, - stworzenie systemu preferencji podatkowych i uproszczeń administracyjnych.	2009 - 2019	szacowane na bieżąco
Zorganizowanie prawidłowej gospodarki odpadami	- udział w budowie ZZO w Dubiażynie i bazy przeładunkowej w Hajnówce, - rekultywacja wysypiska odpadów.	2009- 2014	500 000
Budowa i modernizacja ogólnodostępnych obiektów oraz obiektów kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych	- budowa zbiornika retencyjnego w Dubinach.	2009 - 2019	2 500 000
Organizowanie imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów	- organizowanie imprez, koncertów, festiwali, konkursów, wystaw, przeglądów, - organizacja muzycznych i artystycznych zajęć dla dzieci i młodzieży.	2009 - 2019	500 000

10. Oczekiwane rezultaty Planu

Dubiny posiadają liczne walory turystyczne, w tym krajobrazowe, kulturowe i historyczne, co czyni je ciekawym miejscem wypoczynku weekendowego oraz urlopowego.

Realizacja projektów w zakresie odnowy i rozwoju wsi przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy Hajnówka, poprawy warunków życia mieszkańców i wzrostu zadowolenia społecznego mieszkańców, poprawy wizerunku i atrakcyjności wsi, co w powiązaniu z obecnymi walorami krajobrazowymi i kulturowymi może skutkować wzrostem liczby napływających turystów, wzrostem działalności agroturystycznej w miejscowości.

Lp.	Parametr	Obecna sytuacja	Sytuacja po wdrożeniu projektu
1	Zatrudnienie przy realizacji projektu	0	+2
2	Zatrudnienie w okresie użytkowania projektu	0	+1
3	Wzrost bezpieczeństwa zmotoryzowanych i pieszych	0	+2
4	Koszty poniesione na realizacji projektu	0	-2
5	Uciążliwość w trakcie realizacji inwestycji	0	-1
6	Zysk dla firm budowlanych realizujących projekt	0	+2
7	Ilość turystów odwiedzających wieś Dubiny	0	+2
8	Ilość turystów uczestnicząca w cyklicznych imprezach kulturalnych i rekreacyjnych	0	+1
9	Zwiększenie atrakcyjności wsi Dubiny	0	+2
	Razem:	0	+9

Legenda:

(0) – wartość neutralna; (-1, -2) – wpływ negatywny; (+1, +2) – wpływ pozytywny

Analiza opcji w aspekcie kosztów i korzyści oraz analiza porównawcza wykazuje, że inwestycje są opłacalne i korzystne dla społeczeństwa. W/w korzyści są raczej nie

wymierne, czyli nie zawsze dają się przeliczyć na pieniądze. Niemniej jednak są bardzo ważne w aspekcie społecznym.

11. System wdrażania, sposoby monitorowania oceny i komunikacji społecznej **System monitorowania Planu rozwoju wsi Dubiny**

Plan rozwoju wsi Dubiny jest dokumentem otwartym, kierunkowym, obejmującym znaczny zakres czasowy, realizacja przyjętych celów sięga perspektywy 10 lat. W krótszych odcinkach czasu wskazane jest dokonywanie systematycznej oceny uzyskiwanych rezultatów. Służyć temu powinny różnego typu mierniki. W celu oceny sytuacji we wsi i gminie należy badać ich zmienność w czasie, a także okresowo konfrontować te wskaźniki z podobnymi danymi dla gminy Hajnówka, powiatu hajnowskiego, województwa podlaskiego, a także Polski. W niniejszym Planie proponuje się posłużyć się kilkoma podstawowymi miernikami, które określać będą stopień zaawansowania realizacji celów strategicznych.

Rozważyć należy następujące mierniki:

- liczba dzieci objętych zajęciami pozalekcyjnymi, zwłaszcza o charakterze kulturalnym i artystycznym,
- przeciętna długość życia mieszkańców,
- stopa bezrobocia,
- ilość gospodarstw prowadzących działalność agroturystyczną,
- liczba nowych stanowisk pracy oraz bezpośrednia produkcja rolna,
- struktura zatrudnienia (stopień wzrostu poziomu zatrudnienia w produkcji rolnej),
- stopień zagospodarowania wolnych obiektów,
- liczba podmiotów gospodarczych we wsi,
- dochody własne wsi na jednego mieszkańca,
- odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury,
- liczba odnowionych obiektów kulturalnych,
- liczba młodzieży biorąca udział w zajęciach kulturalnych,
- odsetek społeczeństwa uczestniczącego czynnie w imprezach kulturalnych,
- ilość turystów i przyjezdnych uczestnicząca w cyklicznych imprezach kulturalnych i rekreacyjnych,
- ilość turystów odwiedzających wieś.

Liczba i dobór mierników zależą od przyjętych celów, ich hierarchii i możliwości uzyskania niezbędnych dla dokonania obliczeń danych. Informowanie społeczności gminy za pomocą tego typu zobiektywizowanych miar jest bardzo pożyteczne i daje przekonujący obraz o tym, “ w którym miejscu znajduje się realizacja Planu”. Zadowolenie mieszkańców z życia na wsi jest najlepszym, niestety, nie dającym przedstawić się w postaci liczb, miernikiem dokonujących się zmian i przekształceń w najbliższym otoczeniu.

Sposób zarządzania Planem rozwoju wsi Dubiny

Nad realizacją i zmianami dotyczącymi Planu rozwoju wsi Dubiny czuwać będzie Urząd Gminy Hajnówka - jest to organ samorządu terytorialnego, który posiada

niezbędne doświadczenie oraz wykwalifikowaną kadrę przygotowaną do pełnienia tego typu czynności, a także Zebranie Wiejskie Wsi Dubiny.